

»Hví hevur nekarin fepur?«

Något om form, uttal och stavning av danska lånord i färöiskan

Av Björn Hagström

Som framgår av underrubriken är det inte ett medicinskt utan ett språkligt problem som skall behandlas i föreliggande uppsats. Frågan gäller: Varför heter det på färöiska *nevari* och inte som på danska *neger*? Varför *fepur* och inte *feber*?

1. *Tvåspråkighet och interferens. Lånords anpassning. Uppsatsens syfte.*

1.1 I modernt färöiskt vardagsspråk finns en mängd lånord. Den överväldigande delen av dessa har förmedlats av danskan. I det följande kallar jag dessa ord danska lånord, även om de redan i danskan är lånord, t. ex. äldre tyska lån eller nybildade kulturord på latinska eller grekiska ordrötter. Etymologin har i detta sammanhang föga intresse.

Orsaken till det starka danska inflytandet på färöiskan är allmänt känd: danska har varit administrations-, lag-, kyrko- och skolspråk under en mycket lång tidsrymd, och färingarna har härigenom blivit tvåspråkiga. Tvåspråkighet medför oftast *interferens*, d. v. s. tvåspråkiga individer lyckas inte alltid hålla isär de två språksystemen. De vanligaste interferensfenomenen bland färingar är *fonologisk* interferens från färöiskan i danskan och *lexikalisk* interferens från danskan i färöiskan. Den fonologiska interferensen — som

innebär att primärspråkets fonologiska struktur överförs på sekundärspråket — är ett utmärkande drag i färö-danska (»gøtudanskt«), som skulle kunna karakteriseras som danska på färöiskt substrat. Den lexikaliska interferensen innebär ett mer eller mindre omedvetet användande av danska ord och uttryck i färöiskan.

1.2 Det främmande språkgodset i färöiskan är av olika karaktär. Vissa ord och uttryck används endast tillfälligt och individuellt. Andra har blivit mera allmänt brukade, och ytterligare andra har kommit att bli det enda gångbara uttrycket för det avsedda begreppet. Ord som används ofta tenderar att anpassas efter det mottagande språkets struktur. Man kan räkna med följande tre stadier i fråga om anpassning av främmande språkods:¹⁾

1) C i t a t o r d. Det främmande språkets stavning (och uttal) behålls. Ofta markeras grafiskt att ordet är ett helt främmande inslag i den språkliga omgivning, där det citeras. Ex.: »Evníð er jú enskt *society* í eftirkrígstíðini.« (Dýrm. lív, s. 118).

2) F r ä m m a n d e o r d. Främmande ord som återkommer ofta anpassas delvis till den egna språkstrukturen. De skiljer sig från arvorden genom att de behåller vissa drag av främmande språkstruktur, t. ex. huvudtryckets placering på sista stavelsen. Ex.: *admirálur, sitrón, telefon*.

3) L å n o r d i inskränkt bemärkelse, d. v. s. integrerade lån. Dessa ord har helt ombildats till färöisk språkstruktur — eller de har råkat ha en form som överensstämmer med denna —, så att de i fråga om uttal, stavning och böjning inte skiljer sig från arvorden.

Gränserna mellan de tre grupperna ovan är flytande, men indelningen har sitt värde däri genom att den visar olika stadier i anpassningsprocessen. I det följande behandlas företrädesvis lånord i inskränkt betydelse och i någon mån »främmande ord« (grupp 2 ovan). Dock kommer jag att använda termen »lånord« om båda grupperna, om ingen speciell distinktion behöver göras.

Åtskilliga av de danska lånorden i färöiskan har oböjda samma form som i danskan, t. ex. *bil-ur*, *telefon*. Andra har omformats på olika sätt, t. ex. *súkkla* 'cykel', *bíleti* 'billede'.

Omformningen i färöiskan av främmande språkods innebär anpassning till färöisk språkstruktur. En fullständig undersökning av lånordens form under jämförelse med det långivande språket är en mycket omfattande forskningsuppgift. I denna uppsats skall endast två typer av lånord granskas, nämligen dels de vars danska motsvarigheter har enkelt *b*, *d*, *g* efter tryckstark vokal eller diftong inom samma morfem,²⁾ dels de lånord som i danskan slutar på *-er*. Till den förra gruppen hör t. ex. *tok* 'tog' och *keta* 'kæde', till den senare t. ex. *teknikari* och *alkoholikari*. Till båda grupperna hör ord som rubrikens *nekar* 'neger' och *feður* 'feber'.

1.3 Syftet med den följande framställningen är dels att belysa vissa skillnader mellan dansk och färöisk språkstruktur, dels att förklara de ombildningsprocesser, varigenom en dansk »mjuk« konsonant (*b*, *d*, *g*) efter vokal har ersatts med en »hård« i färöiskan (*p*, *t*, *k*) och den danska ändelsen *-er* har ersatts med *-ur*, *-ar* eller *-ari* i färöiskan.

2. *Fonologisk struktur. Klusilernas distribution i danska och färöiska. Klusilernas teckning i äldre färöisk skrift. Klusilernas uttal i färöiska. Dansk stavning i konflikt med färöisk språkstruktur.*

2.1 Modern språkvetenskap betonar starkt språkets karaktär av system. Det finns ett bestämt, regelbundet samband mellan de olika delarna i språkets uppbyggnad. För lekmannen är det grammatiska systemet det mest påfallande. Vi vet att substantiven i färöiskan kan få en mängd ändelser, bl. a. *-ið*, *-ini*, *-ina*, *-urin*, *-unum*. Efter fasta regler, som färingen behärskar genom sin språkkänsla och som kan beskrivas i språkets grammatik, kan dessa ändelser anslutas till olika typer av sub-

stantiv. Så kan *-unum* anslutas till både *hest-*, *bygd-* och *hús-*; *-ið* endast till *hús-*; *-ina* endast till *bygd-*; *-ini* till både *hús-* och *bygd-* men har då olika funktioner; *-urin* endast till *hest-* o. s. v.

De citerade fallen gäller språkets grammatiska system. Men också språkljuden bildar ett slutet system. De ljud som utgör talet kan vara oändligt varierande, men alla ljud i ett språk kan reduceras till ett begränsat antal huvudljud, *f o n e m*, betydelseskiljande språkljud. Förrådet av fonem och reglerna för deras kombinationer till ordformer utgör språkets *f o n o l o g i s k a* system. Liksom skilda språk har olika grammatisk uppbyggnad varierar även den fonologiska strukturen från språk till språk. Vad som i ett språk är skilda fonem är i ett annat endast *a l l o f o n e r*, d. v. s. varianter av samma fonem. I färöiska — liksom i övriga nordiska språk — är *l* och *r* skilda fonem och kan således användas för att skilja ordformer åt, t. ex. *reypa* och *leypa*. Inte så i japanska och vissa andra österländska språk, där *l* och *r* endast är allofoner. De varierande skrivningarna *Riu-kiuöarna/Liu-kiuöarna* i västerländska transkriptioner återspeglar detta förhållande. I nordiska språk är *v* och *b* skilda fonem — fär. *vera* och *bera* —, men i spanskan föreligger ingen opposition mellan *v* och *b*; *Barcelona* och *Valencia* skrivs visserligen med olika begynnelsebokstäver, men uttalet av begynnelseljudet är detsamma.

Ett språks fonologiska system karakteriseras emellertid inte bara genom ett visst fonemförråd utan även i hög grad genom de regler, enligt vilka fonemen kan kombineras med varandra till ordformer. Man talar om ett språks *f o n o t a k t i s k a* struktur och menar därmed just reglerna för fonemens ordningsföljd i ordformen. Den fonotaktiska strukturen avspeglas ofta i ortografin, vilket må belysas med några exempel. Isländskan kan ensam bland de nordiska språken ha *h*-ljud framför *r*, *l* och *n* som i *hreinn* och *blaupa*, färöiska *reinur* och *leypa*. Skrivningar av afrikanska namn som *Ngami*, *Ndola* och *Nkomo* speglar en för nordiska språk främmande ljudstruktur, liksom walesiska ortnamn på *Llan-* (*Llanollen* etc.; *llan*=kyrka), där det första *l*-et står för ett tonlöst *l*-ljud.

2.2 Vi återvänder nu till jämförelsen av klusilernas distribution i danskan och färöiskan. Man kan genom minimala par som *bína:pína*, *dala:tala* och *garða:karða* visa, att färöiskan ha två serier av klusiler: dels tre lenes (*b*, *d*, *g*), dels tre fortes (*p*, *t*, *k*). Ordparen *bakke:pakke*, *dale:tale* och *gøre:køre* visar, att förhållandet är likadant i danskan. Emellertid är distributionsreglerna för dessa klusiler helt olika i de båda språken i det fornärvda ordförrådet. I ställningen efter betonad vokal har enkel fortisklusil bevarats i färöiskan (i skrift och delvis i tal), då den däremot i danskan har försvagats, först till lenis (*b*, *d*, *g*) och därefter — vad beträffar *d* och *g* — till motsvarande spiranter, [ð, ɣ] ("klusilsväckelsen"). Denna skillnad i fonotaktisk struktur ser vi bäst, om vi jämför en rad ordformer, som är gemensamt arv i de båda språken; de danska verben *nyde*, *lade*, *bide*, *æde*, *bryde*, *løbe*, *købe*, *gribe*, *råbe*, *age*, *tage*, *stryge* motsvaras i färöiskan av *njóta*, *lata*, *bíta*, *eta*, *bróta*, *leypa*, *keypa*, *grípa*, *rópa*, *aka*, *taka*, *strúka*.

Ett karakteristiskt drag i klusilernas distribution i färöiskan är att den opposition, som föreligger i uddljud mellan serien *p*, *t*, *k* och serien *b*, *d*, *g*, inte förekommer efter betonad lång vokal, den ställning som här diskuteras. Denna inskränkning i klusilernas distribution fanns redan i fornspråket, där *b* inte förekom intervokaliskt och *d* och *g* var spiranter i denna ställning. Isländskan har bevarat detta uttal. En jämförelse mellan olika nordiska språk av några ordformer visar skilda möjligheter att bilda minimala par med postvokal klusil i det fornärvda ordförrådet:

- isl. *leita:leiða*; [t]/[d]:[ð]; opposition; klusil:homorgan
spirant
fär. *leita:leiða*; [t]/[d]:[j]; opposition; klusil:heteorgan
spirant
sv. *leta:leda*; [t]:[d]; opposition; fortisklusil:lenisklusil
da. *lede:lede*; [ð]:[ð]; neutralisation, spirant.

2.3 En konsekvens av neutralisationen fortis-lenis i isl. och

fär. är att det strukturellt sett är likgiltigt, om man i dessa språk uttalar klusilerna som *p*, *t*, *k* eller *b*, *d*, *g* i denna ställning. Den färöiska — Hammershaimbska — ortografin är i princip etymologisk och föreskriver *p*, *t*, *k* av klusiler i postvokal ställning, men uttalet växlar dialektalt. Detta återspeglas i äldre skrift, varpå några exempel skall ges.

Svabo skriver regelbundet *p*, *t*, *k* i SFVH: Kajsarin situr uj Haaseati (situr í há[^]sæti), Gajpa-Taattur 49; Stajnb[^]oi steu aa Hadlargölvi, / ajngjin mundi tea[^] vita/ Kveat[^] tajr vildu Frenkjismenn/ meala edla gjita (vita, gita), ibid. 46. Schrøter skriver i sina uppteckningar av *Siure Qveaje* nästan alltid *b*, *d*, *g*: Støjdur Hoon ivur see/ Kaabu blaaa (stoytir, kápu), 9; Ajder ve[^]ar uj Svørinun/ Tajr bouru moudi mear (eitur, móti), 13. Ännu mera konsekvent skriver Jóannes í Króki *b*, *d*, *g* för klusil i den aktuella ställningen i Sandoyarbók. Några exempel från Ouluvu Qvaje: Ouluva aidur hansara dottir (eitur), 1; Hu-in sidur uj haasadi (situr í há[^]sæti), 7. Ur Kvæðabók Jógvan Matras' kan följande former citeras: Brougataattir (Bróka-); ud a regva (út); gjide man vere (gitið); han tegir til Orar ta (tekur). Slutligen kan några former från Jakob Jakobsens rättskrivningsförslag 1889 citeras. Jakobsen avsåg med denna ortografi att åstadkomma ett fonematiskt skriftsystem i nära anslutning till uttalet. Några exempel ur sägnerna om Svynáiggj och Mikjenes: toko (toku), näka (nakað), úte (úti), situr, aitur (eitur), bläka (blakað).

2.4 Skrivningarna i de citerade uppteckningarna återspeglar kända dialektskillnader. När Schrøter, Jóannes í Króki och Jógvan Matras skriver *b*, *d*, *g* för klusilerna *p*, *t*, *k* efter vokal, betyder detta att de har identifierat postvokala klusiler med de ljud som i uddljud tecknades *b*, *d*, *g*.

Identifieringen av postvokal klusil som *b*, *d*, *g* bör förklaras med några ord om uttalet av klusilerna i färöiskan. Vari består den fonetiska skillnaden mellan *p*, *t*, *k* och *b*, *d*,

g? Ovan har jag använt termerna fortis och lenis, som närmast syftar på energin i artikulationen: fortis betecknar energisk artikulation, lenis slapp artikulation. Oppositionen kan också realiseras genom närvaro eller frånvaro av aspiration och av stämbandston. I uddljud uttalas *p, t, k* i färöiskan vanligen energiskt och med aspiration, medan *b, d, g* artikuleras slappare, utan aspiration och vanligen också utan stämbandston. I ställning efter vokal är *p, t, k* vanligen oaspirerade och uttalas mindre energiskt än i uddljud. Den fonetiska skillnaden mellan tonlöst *b, d, g* i *bína, dala, gala* och oaspirerat intervokaliskt *p, t, k* i *leypa, lata, lúka* är därför ofta obefintlig. Jógvan Matras (Norðuroyamál) har identifierat postvokal enkel klusil med *b, d, g* inte därför att dessa skulle ha varit tonande i denna ställning utan därför att initiala *b, d, g* varit tonlösa.

Den klusilförsvagning som här berörts är en parallell till den som mera konsekvent har genomförts i danskan och som också berör sydligaste Norge (»den bløte kyststripe«), Sydsverige och södra Island. På Färöarna är dialektskillnaderna i dette avseende påtagliga. På Sandoy och Suðuroy har leniseringen gått så långt, att intervokalisk klusil kan få någon stämbandston. I andra dialekter — *Vágar*, större delen av *Streymoy* och *Eysturoy* samt *Nólsoy* — bevarar *p, t, k* även efter vokal sin karaktär av fortisklusil genom ett mera energiskt uttal än ett tonlöst *b, d, g* och stundom också genom aspiration.

2.5 Ett karakteristiskt interferensfenomen i det färöiska uttalet av danska är att de intervokaliska spiranterna [ð] och [ɣ], som saknas i det färöiska ljudsystemet, identifieras med motsvarande klusiler och ersätts med dessa i »götudanskt« t. ex. i ord som *kommode* och *lager*. Eftersom oppositionen fortis: lenis är upphävd i denna ställning i färöiskan och färöisk ortografi har genomfört *p, t, k*, kommer en mängd lånord med (helt eller delvis bibehållen) dansk stavning i konflikt med färöisk språkstruktur, t. ex. *løbari, kommoda, lager*.

3. *Material för undersökningen. Lånord med p, t, k för dansket b, d, g. Lånord med bevarat b, d, g i färöisk skrift. Uttalet av b, d, g i lånord.*

3.1 Vår uppgift blir nu att undersöka, hur de ord, som i danskan har *b, d, g* efter lång betonad vokal eller diftong, skrivs och uttalas då de lånas in i färöiskan.

Det material som undersökningen grundar sig på utgörs för skriftspråkets del främst av excerpter som jag har gjort vid läsning av färöisk fack- och skönlitteratur. De två första årgångarna av *Føringatíðindi* (FT; 1890, 1891) har genomgått fullständigt, likaså Jakob Jakobsen, Poul Nolsøe. Färöiska dagstidningar från 1975 och 1976 motsvarande omkring två månaders utgivning har excerperats. Svabo, *Dictionarium Færoense* (DF), Jacobsen—Matras, *Føroysk-donsk orðabók* (FDO), Jóhannes av Skarði, *Donsk-føroysk orðabók* (DFO) har fullständigt genomgått. Den stora handskrivna ordsamlingen vid Fróðskaparsetur Føroya (OS) har jag använt för kontroller.

Avgränsningen av materialet har berett särskilda svårigheter på grund av de speciella språkliga förhållandena på Färöarna. Tvåspråkigheten innebär bl. a. att det teoretiskt sett är möjligt för färingen att förfoga över danska språkets hela lexikon och att som citatord använda vilket danskt ord som helst i färöiskan. I föreliggande uppsats har jag begränsat materialet till de ord som jag bedömt som vanliga — eller i varje fall inte alltför sällsynta — i färöisk tidningstext och skönlitteratur. (Vid några särskilt intressanta ord har jag avvikit från denna princip.) Avancerat fackspråk lämnas utanför undersökningen. Säkerligen använder specialister på olika områden en mängd främmande ord, både engelska och danska, beroende på att högre fackutbildning genomgående har skett i Danmark. I den mån denna terminologi inte är känd utanför en trängre krets av specialister har det främmande språkgodset inte någon större inverkan på allmänspråket.

Urvalet har måst bli subjektivt, men mitt syfte har inte varit att åstadkomma en förteckning över gångbara lånord i

färöiskan, liksom jag inte heller diskuterar språkvårdsaspekten. Det väsentliga har varit att beskriva själva ordtyperna och deras anpassning till färöisk språkstruktur och därigenom kasta ljus över vissa fonologiska och morfologiska processer vid ordlån.

Vi bortser till att börja med från ombildningen av den danska ändelsen *-er* och ägnar oss åt skrivningen och uttalet av postvokal klusil i lånnord, d. v. s. ord som *fepur*, *putur*, *tok*, *radar*, *prædika*, *oktober* etc. En betydande grupp av de hit-hörande lånorden skrivs alltid med fortisklusil (*p*, *t*, *k*) och har sålunda i detta avseende anpassats till färöisk språkstruktur. Andra skrivs alltid med lenisklusil (*b*, *d*, *g*) i överensstämmelse med det långgivande språket. Ytterligare andra ord visar vacklande stavning.

3.2 En karakteristisk grupp bildar orden *nekari*, *jekari*, *tikari*, *leytari*. De uppvisar i form och uttal en färöisk särutveckling. Äldre belägg visar, at ombildningen av ändelsen från det danska *-er* till *-ari* är det första steget från citatord till integrerat lånnord. Skrivningen med fortisklusil och därmed fullständig anpassning till färöiskan kommer senare.

nekari, m. Rubrikens *nekari* återfinns inte i FDO eller DFO. I nutida färöiska torde den här givna formen vara allena-rådande. I färöiskan har ordet med största sannolikhet kommit från danskans *neger*. OS har några belägg från 1940 (*nekara-barn*, *nekarakona*). Ett intressant belägg har jag funnit i FT 1890 nr 2: »jarðaeigarir, sum hava blámenn (negarir) til at arbeiða undir sær.« I fortsättningen av artikeln används endast ordet *blámenn*. Författaren har tydligen velat införa detta fornordiska ord, men för säkerhets skull har han förklarat ordet, varvid det danska *neger*, pl. *negere*, i färöiskan ombildats och anslutits till orden på *-ari*.³⁾ Intervokalisk klusil måste identifieras med *k*, eftersom *g* i denna ställning uttalas som *j* eller *v* eller är stumt, och *neger* ombildas därför till *nekari*.

jekari, m. Ordet *jekari* är sällsynt i dagens färöiska, eftersom

den företeelse ordet betecknar inte längre är aktuell, och det saknas i såväl FDO som DFO. Ursprunget är det lty. *jeger*, da. *jæger*. Innebörden förklaras av Jakob Jakobsen (Poul Nolsøe, s. 5): »Ístaðin fyri soldátarnar, sum tá ikki níttust longur, komu seinni politistar firi Havnina, 'jegarar' kallaðir.« 1940 skriver Mikkjal á Ryggi (Miðvinga søga, s. 83): »Í hvørjari grind var stríð um hvalir, . . . Jekararnir á Skansabátinum høvdu orð fyri at vera verstu yvirgangskroppar á sandinum. . . .« Ordet är bevarat i ortnamnet *Jekaragøta* nära Skansin i Tórshavn.

Beläggen från Jakobsen och Mikkjal á R. visar samma utveckling av lånordet da. *jæger* som vi iakttagit för *neger*: först *-er* till *-ari*, sedan *g* till *k*. Svabo har inte ordet *jekari*, som knappast kan ha varit aktuellt på hans tid. Därimot tar

Svabo upp *ĵeari* med översättningen »Jæger, venator«, alltså *jagari*. Detta ord måste vara bildat direkt till lånordet verbet *jaga*. Intervokalt *g* har ej skärpts till *k* utan fallit bort som i arvord (*laga*, *dagar* etc.), vilket tyder på att *jaga* är ett mycket gammalt lån. (I kvadsproget möter *jagarsveinur*.) Eftersom *jekari* har fått en så speciell betydelse, måste da. *jæger* återges på annat sätt. Två exempel från Christian Matras' översättning av Det dyrebare liv: »...men har kemur ein hermaður, ein 'alpujagari'...« (Dýrm. lív, s. 15 f; da. »alpejæger«); »...skrøggið hjá hesum provençalska ljónaveiðara...« (Dýrm. lív, s. 41; da. »løvejæger«).

tikari, m. Ordet har följt samma mönster för ombildningen som *nekar* och *jekari* och är det vanliga ordet för 'tiger'. »Og ein er heldur eingin tikari, . . .« (Glataðu spælímenninir, s. 166).

leytari, m. lty. *leider*, da. *lejder*; jämför eng. *ladder*. Ordet återfinns inte hos Svabo, och det kan inte ha varit aktuellt på hans tid annat än på handelsmonopolets fartyg. Några belägg: »Eg . . . royndi at sleppa mær upp gjøgnum leyðaran. . . .« (H. J. Ellingsgaard, 20 ár til skips, 2. útg., s. 10); »Hann liggur á Vestfalli og svevur — Mylnarfossurin rennur niður gjøgnum

'leytarin' . . . « (Heðin Brú, Lognbrá, s. 107); i andra utg. 1964 ändrat till »niður gjøgnum 'leytaran' . . . «; »Tá ið eg fór upp í leytaran og hugdi út gjøgnum kappan . . . « (J. P. Heinesen, Aldurnar spæla, s. 102).

Ordets främlingskap markeras i de äldre texterna genom citationstecken, avvikande böjning eller skrivningen *d* för intervokalisk klusil. Hos J. P. Heinesen har ordet helt smält in i det färöiska språksystemet.

3.3 En annan grupp lånord, som fullständigt har anpassats till färöisk språkstruktur är bl. a. *fepur*, *fipur putur*, *slatur*, *sleta*, *keta*, *kápil*, *trekur*, *trupul*, *dupultur*, *tok*, *mót* (subst.), *móti* (*seinasti mótin*), da. *feber*, *fiber*, *pudder*, *sladder*, *slæde*, *kæde*, *kabel*, *træg*, *trouble* (i äldre da.), *dobbelt*, (*jernbane*)*tog*, *mod*, *mode*. I några fall har i färöiskan vokalförlängning föregått klusilskärpningen: *slatur*, *dupultur*. (Om *putur* se nedan.) Principerna för klusilskärpningen är desamma som redan har utretts. Också morfologiskt har orden anpassats till färöisk språkstruktur: *-er* blir *-ur*; da. svaga substantiv identifieras vanligen med svaga femininer i fär. och får därför *-a* (*keta*, *sleta*); (här avviker *móti* från regeln); *-el* substitueras med *-il* eller *-ul*.

fepur, m. I Svabos DF upptas *Feburkost*, men det är högst osäkert om det är samma ord.⁴) Jóannes Patursson skriver *Febir* i FT 1890, och samma form återfinns i R. Rasmussens Plantulära 1910 (*febirdoyvandi*) och bl. a. i Varðin I (1921; *skarlaksfebir*). Senare har i skriften *i* framför radikalt *r* ersatts med *u* i överensstämmelse med regeln för svarabhaktivokalens teckning som *u*; jämför ord som *akur*, *mastur*, *brúður*, *livur*. Numera skrivs alltid *fepur* med fortisklusil och *-ur*. (Uttalet av *-ir* och *-ur* växlar dialektalt och efter helt andra regler än dem grammatiken föreskriver.)

fipur. Ordet förekommer ofta i tidningarna i annonser om *glasfipurbátar*. Det saknas i FDO och DFO liksom i OS. Skrivningen med *p* innebär fullständig anpassning, och åtminstone i sammansättningen *glasfipur* finns ingen synonym.

putur, n. Svabo har ordet i samma form, *Putur*. Ordet har lång vokal i både franskan (*poudre*), tyskan (*Puder*), svenskan (*puder*) och isländskan (*púður*), liksom det även i äldre danska skrevs *Puder*. Den nutida danska formen med förlängt *d*, *pudder*, har också lånats in i färöiskan: »puddir«/»puddur«.

slatur, n, och *slatra*. Ursprunget är med all sannolikhet det lty. *schladdern*, som lånats i danskan i formen *sladre*. Härtill har sedan bildats *sladder*. Svabo har både *Sleatur*, *sleatra* och *Sleatrari*.

sleta, f. Den norröna formen är *sleði*, m., som har bevarats i isl. Danskan har regelbundet fått *slæde*, som med färödansk uttal av *d* som klusil och långt *æ* som *e* och med utbyte av *-e* till *-a* i sakord och abstrakter ger *sleta* i fär. Emellertid finns en konkurrerande form *sleða*, som representerar en regelbunden utveckling av *ð* till *0* i uttalet men med genusväxling som *sleta* — och troligen under inflytande av detta. Några exempel: »eitt . . . slag (av rossum) til at reiða á og draga sleður, plógv og annað« (FT 1890 nr 6, s. 1b); »og hann á sleðu sínari kundi aka teir fimm kilometrarnar« (Chr. Matras i övers., Smáskriftir Varðans II, 1919); »Við hundasleti (sic) í Grönlandi«⁵) (14 S. 20/9 75); » . . . spennir bóndin eina sterka rein fyri sletuna« (Lenvig, Landalæra 2, s. 56); » . . . og her ekur sletan sjálv, hóast eingin brekka er . . . « (Tornið á heimsins enda, s. 15). Svabo registrerar inte ordet *sleta/sleða*. DFO uppför båda formerna utan bruklighetsuppgifter. FDO tar också upp båda formerna och anger för *sleta* även betydelsen »kælk«.

keta, f, bildar tillsammans med *keða* i mycket en parallell till *sleta/sleða*. Nordiska språk har fått ordet (lat. *catena*) genom lty. *kede*, varav da. *kæde*, som ligger bakom det fär. *keta*. Svabo har endast formen *Kjeta*. Jakob Jakobsen skriver *keða* i tillägg til ordlistan i Færöske folkesagn og æventyr (s. 643) med förklaringen »huk., *kæde*, nu alm. i formen *ke d a* (*keta*). Flt. *keður* (*ketur*).« I sägnerna står s. 261 »Hann . . . læsir eina gudlkeðu um armin á henni . . . « Nu dominerar formen *keta* helt. Dansen heter »gamla keta« och man skriver

alltid »kavaketur«, »gullketur« o. s. v. Isl. *keðja*, sv. *kedja*.

kápil, m. Svabo skriver *Kaapil*, vilket är det danska *kabel*, som anpassats efter färöisk språkstruktur. Svenskan har *kabel*, isländskan *kaðall*, som även finns i färöiskan, *kaðal*, där det tidigt har sammanblandats med *kabel*. Numera används orden i fär. med en viss betydelsedifferentiering.

trekur, adj. Den postvokala klusilen visar, att formen inte kan ha utvecklats ur det fornnord. *tregr* utan är en ombildning av det da. *træg*, ty. *träge*. Den nutida formen redan hos Svabo, *trekur*. Ett belägg från 1890: »... skyldin til »Dimmalættings«s treku útbreiðing ...« (FT 1890 nr. 11, s. 2b).

trupul, adj., *trupulleiki*, m. Ordet saknas som adj. i modern danska, men i äldre danska finns det som både adj. och subst., *trouble*, d. v. s. i samma form som ordet har i franska och engelska. Ordet saknas hos Svabo. Färöiskan torde ha fått ordet från danskan snarare än från engelskan, där det endast är subst. (Annorlunda i norskan, där uttalet /trøbbel/ tyder på sent muntligt lån från engelskan.) 1890 skriver Jóannes Patursson — med genomslag av det dialektala uttalet av klusilen och ändelsen —: »tað gongur nóg trubilt hjá honum ...« (FT 1890 nr. 4, s. 2a).

dupultur, adj. Visserligen har latinet fortisklusil, *duplus*, men fornfranskan har *b*, *double*, likaså lty. och därifrån alla nord. språk där ordet över huvud förekommer — med undantag för färöiskan, som har den karakteristiska klusilskärpningen till *p*. Även Svabo har *dupultur* och samma form återfinns i FT 1890 (nr. 4, s. 3a) i en artikel av Jóannes Patursson: »tað dupulta«. Jämför »trubilt« ovan!

tok, n. Ordet har lånats två gånger, först i bet. 'tog, ferd' som finns i kvadspråket — därtill verbet *toka* — och sedan i bet. 'jernbanetog'. Svabo har endast verbet, *toka* 'følge flux efter'.

mót, n. Ordet är samgermanskt, den norröna formen är *móðr*, m. Den nutida färöiska formen med klusil och neutralt genus kan inte ha utvecklats direkt ur den fornspråkliga utan

torde vara lån från danskan. Svabo: *Ment*, n.

móti, m. Det långivande språket är säkert danskan: *mode*. Formen är belagd redan i FT, *Parisarmótin* (FT 1890 nr. 8, s. 2b). Nu mycket vanligt: *seinasti mótin*, *mótabúð*, *mótasýningar*, *nýmótans* etc.

3.4 Ibland kan det vara svårt att avgöra varifrån ett ord har lånats i färöiskan. Det gäller ord, som visserligen har postvokaliskt *b*, *d* eller *g* i danskan men som i andra nordiska språk och i lty. har *p*, *t* eller *k*. Sådana ord är *klóta*, *nóti* och *pláta*. Dessa kan mycket väl vara danska lån i färöiskan, där de genomgått den vanliga klusilskärpningen.

klóta, f. FDO ger som bet. 1 'träklods, spec. rodenden af en træstamme'. Denna betydelse överensstämmer nära med det lty. *klot*. Ordets form i fär. tyder på lån från da. Nämnas kan att i sv. är ordet enstavigt (*klot*) som i lty. Svabo skriver

Klênta och upptar endast den ovan angivna betydelsen. Betydelse 2 'himmellegeme, klode' tycks vara yngre i färöiskan.

nóti, m. Det latinska *nota* har i da. lånats först under medeltiden och med klusilförsvagning givit *node*. Senare har samma ord lånats in igen och i formerna *note* och *nota* berikat danska språket med ytterligare två glossor. Det fär. *nóti* betyder både 'node' och 'melodi' och kan vara det da. *node*. Redan Svabo har *Nênti*. Isl. har *nóta*.

pláta, f. Danskan har fått *plade* från lty. *plate*, och den da. formen skulle vid anpassning till färöisk språkstruktur ge *pláta*. Svabo skriver *Plaata*. Emellertid finns ordet redan i norrrönt som *plata* och *pláta*, varför man inte behöver förutsetta lån i färöiskan.

3.5 De ord som har behandlats i det föregående har helt anpassats till färöisk språkstruktur — både i uttal och stavning. Enligt de definitioner som gavs ovan (s. 27) skulle de kunna karakteriseras som integrerade lånord. Vi övergår nu till en grupp fyrstaviga ord, som genom huvudtryckets placering på näst sista stavelsen förräder sitt främmande ursprung: *sjukuláta*, *marmuláta*, *remouláta*, *autostrata*.⁶⁾

sjokoláta, sukurláta, f. DFO upptar båda dessa former. FDO registrerar inte ordet. 'Chokolade' var en modedryck i högreståndsmiljö under 1700-talet. En folketytologisk form i anslutning till 'sukker' var 'sukkerlade'. I färöiskan har ordet säkerligen kommit från danskan, och de färöiska formerna kan vara regelrätta ombildningar av de danska. Trots att ordet är mycket frekvent i nutida färöiska, vacklar både uttal och stavning. Skrivningen »sjokoláta« synes bäst motsvara det vanligaste uttalet, med klusilskärpning $d > t$, *á* för långt danskt *a* och substitution av ändelsen *-e* med *-a*. Den äldsta påträffade stavningen tycks vara »sjukkuladi« (omkring 1850; cit. efter Djupedal 1964, s. 170). Den skiftande stavningen i nutida färöiska av ordet framgår av följande belägg: »Sendingarnar umfata m. a. turrmjólk, chokoladu og klæðir« (14 S. 30/8 75); »sjokolátufígarar« (14 S. 13/12 75); »chokoláta vørur«; »sukurlátudýr« (Varðin 35, s. 85); »sukurlátapetti« (V. Poulsen, Næstringarnir, s. 68). Beläggen förutsätter följande former: *chokolada*, *sjokoláta* och *sukurláta*, vartill kommer DFO's *sjokoláta*.⁷⁾

marmuláta, f. Anpassningen av da. *marmelade* till färöisk språkstruktur innebär, att *e* i levissimusstavelse har identifierats med *u*, långt da. *a* har substituerats med *á* och *d* med klusilt uttal har tolkats som *t*.

remouláta. Ordet är belagt med denna stavning på varuförpackningar i Tórshavn. Stavningen med »ou« har behållits från da. *remoulade*, men *-lade* har anpassats till färöiskan i anslutning till de mera frekventa *sjokoláta* och *marmuláta*. Varken FDO, DFO eller OS registrerar ordet.

autostrata. Ordet tas med här enbart därför att jag funnit ett belägg med denna skrivning med *t* (14 S. 16/10 75); ingår knappast i det vanliga färöiska ordförrådet; da. *autostrada*.

Vi har ovan sett exempel på ord som måste bedömas som lån i färöiskan och i vilka ett danskt *b*, *d*, *g* har ersatts med *p*, *t*, *k*. Vi kan kalla detta lexikalisk interferens; genom »switching« mellan färödanska och färöiska har danskt språk-gods trängt in i färöiskan och integrerats genom anpassning

till färöiskans fonologiska struktur. Orden har också anpassats till färöisk skrift, där klusil efter betonad lång vokal tecknas *p*, *t*, *k* i det fornrärvda ordförrådet.⁸⁾

3.6 Alla främmande ord som används i färöiskan har emellertid inte i skrift genomgått den »klusilskärpning« som framhållits som ett kriterium på färöisk språkstruktur. I det följande skall vi granska några vanliga främmande ord som skrivs med *b*, *d*, *g* i den aktuella ställningen och se i vad mån de har anpassats.

Det första steget mot integrering är vanligen anpassning till det morfologiska systemet. »Omöjliga« danska ändelser byts ut, t. ex. *-e* mot *-a* (ex. da. *kode*, fär. *koda*), och färöiska böjningsändelser tillfogas. Några ord används dock utan någon som helst anpassning i skriften, t. ex. *radio*, *globus*. Andra ord med lenisklusil i skriften har redan i danskan en sådan form, att de utan förändring kan ingå i färöiskans morfologiska system, t. ex. *radar*, *grad*, *soda*, som smidigt böjs (*radarin*, *gradir*, *sodu* etc.) och bildar sammansättningar (*radartól*, *sodavatn*) som färöiska ord. På grund av neutralisation i uttalet mellan fortis och lenis vid postvokal klusil är dessa ord helt integrerade i färöiskt uttalsystem.

Ord med efterledsbetoning förråder därigenom sitt främmande ursprung: *garderoba*, *fasada*, *limonada*, *blokkada*, *kommoda*, *komedia*.

Man kan fråga sig, varför dessa ord inte också i skriften har anpassats till färöisk språkstruktur och fått *p*, *t*, *k* för *b*, *d*, *g*. Förklaringen ligger i tvåspråkigheten. Den danska skriftbilden är så aktuell, att den verkar normerande även för färöisk ortografi. Detta gäller särskilt, då orden även i annat avseende gör ett främmande intryck eller då de tillhör en högre stil eller fackspråk.⁹⁾

I några fall kan man dock undra över att klusilskärpning i anslutning till färöisk språkstruktur inte har skett, t. ex. *avløb*, *løbari*, *lagur*.

avløb, n. Da. *afløb*. Något gångbart ersättningsord för *av-*

løb finnst inte. Förklaringen till att ordet inte har ombildats till **avlop* är möjligen, att företeelsen — som ersätter det färöiska *rennistokkur* — är relativt ny och att förebilden är dansk byggnadsteknik. Observera även *miðløb* och *beding*, da. *bedding*, utan klusilskärpning: »Gullfinnur gleið av miðløbinum á bedingsvogninum« (Dagbl. 20/10 76).

løbari, m. Da. *løber*. Ordet visar den typiska ombildningen till *-ari* men behåller *b*.

lagur, n. Da. *lager*. Suffixsubstitution *-er* till *-ur*. Intervokalt *g* behålls i stavningen och uttalas med klusil i motsats till förhållandet i inhemska ord. Ordet förråder sitt främlingskap även genom stavvokalen [a:], som ju endast förekommer i främmande ord: *roman*, *havi* (da. *have*) etc. »... á lagur hava vit...« (Dagbl. 26/9 75); »á lagrinum« (Dagbl. 10/9 75).

I flera fall tycks utvecklingen ha varit den motsatta jämfört med t. ex. *nekari* och *fepur*. Vissa ord skrivs i äldre belägg med fortisklusil men numera med lenisklusil. Denna utveckling kan förklaras så, att de tidiga skrivningarna återger hörlån, medan de senare har anslutit sig till den danska skriftbilden. Sådana ord är t. ex. *møbil*, *prædika*, *edikur*, *kálrábi*.

møbil. Da. *møbel*. Ordet står oftast i plural, *møblar*; *møblabúð*, *møbilhandil*. Ett belägg från 1912 lyder: »... seta so hesar 'møplarnar' til at flenna í stovu okkara...« (Helena Patursson, Frýðka um búgvið). Citationstecknen visar, att författaren har uppfattat ordet som främmande ord. Trots detta har hon anpassat det helt till färöisk ljud- och formstruktur. Den äktfäröiska formen med *p* använder även Christian Matras 1976 i en översättning: »Hann mátti nú mála myndir og skryða møplar og kistur...« (Himinin brosar, s. 45).

prædika. Da. *prædike*. Svabo skriver endast *præatika*, alltså fortisklusil. I FT 1890—1891 har jag endast funnit formen *prædika*, men hösten 1975 återfanns skrivningen *prætikar* åtskilliga gånger i Dagbl. (3/9, 10/9, 12/9, 26/9, 3/10) omväxlande med *prædikar* (26/9, 17/10, 14/11, 28/11 etc.).

edikur, m. Da. *eddiike*, äldre *ædiike*. Svabo skriver *Etikur*. Samma form används i ett belägg i FT: »Etikur, blonda og

onnur súr evnir . . . « (FT 1890 nr. 7, s. 3 a). Fortisklusil även hos Heðin Brú i replik: »Jamen er hetta etikasyra . . . « (Flókatroll, s. 95). Jakob Jakobsen skriver *edik* (ack.) (Poul Nolsøe, s. 18). På en etikett från konserverfabriken Bakkasild står *eddi-ur*, som ju överensstämmer med färöisk fonotax. Annars är *edikur* den »officiella« formen (FDO).

kálrábi. Da. *kálrabi*. I FT 1890 nr. 10 står följande annons: »Tann, ið vil keypa góðar turnipsrøtur fyri 60 og kálrapirøtur fyri 80 oyrur skeppuna biðist leggja boð hjá A. W. Restorff, keypmanni.« Här har ordet skrivits med fortisklusil i överensstämmelse med vanligt färöiskt uttal. Numera stavas det med *b*.

3.7 Slutligen ytterligare ett par exempel på grafisk växling mellan *p*, *t*, *k* och *b*, *d*, *g*. I FT är ortografin inte så regelbunden som i nutida färöiska tidningar. T. o. m. personnamnen vacklar i stavningen. Sålunda signerar Jóannes Patursson sina artiklar på följande sätt — antingen det nu är han själv eller sättaren som är ansvarig för ortografin: *Jóanes í Kirkejubbø* (1890/4); *J. Padursson* (1890/5, 8); *J. Padurson* (1890/10); sedan möter inte någon signerad artikel förän 1893: *Jóanes Patursson* (1893/12, 2 ggr, 1894/8); därefter regelbundet *J. Patursson* (1894/3, 5, 8, 15 etc.).

Ett annat belysande exempel är namnet *Grækaris*. Svabo skriver *Greákaris*. I FT står följande notis: »Gregorius Johannesen, kongsbóndi í Syðrugøtu, doyði 3. Nov. snøggiliga, sum hann sat í einum brúdleypi. 'Gragaris' var kendur um allar Føjar . . . Gragaris var . . . lögtingsmaður . . . « (1890/12). Namnet Gregorius har anpassats till färöisk språkstruktur genom följande utveckling. Huvudtrycket har lagts på första stavelsen med åtföljande vokalförlängning [gre:]; långt *e* har så regelbundet sammanfallit med *æ* [ea]. I de trycksvaga stavelserna har *o* likaså regelbundet gått över til *a* och *iu* förenklats till *i*. Postvokal klusil har skärpts, *g* till *k*, således *Grækaris*. Notisen illustrerar tvåspråkigheten i namnskicket på Färöarna i äldre tid. En man som hette *Grækaris* återfanns i kyrk-

böckerna och i den dansktalande överhetens föreställningar som *Gregorius*.

3.8 Ovan har framhållits som ett karakteristiskt drag i färöiskans fonologiska struktur, att någon opposition fortis: lenis inte förekommer vid enkel klusil i postvokal ställning. Valet mellan *p, t, k* och *b, d, g* gäller skriften. Eftersom *b, d, g* inte förekommer i inhemska ord i den färöiska normalortografin i denna ställning, måste dessa klusiler ersättas med *p, t, k* i lånord för att dessa skall kunna anses ha helt anpassats efter färöisk skriftnorm.

För att utröna, om en skillnad ändå skulle kunna upprätthållas mellan fortis och lenis i främmande ord i färöiskan, har jag låtit färingar läsa ord som *radar, løbari, komedia, prædika, lagur, garderoba* insatta i meningar som »Radarin brotnaði«, »Hann fór at spæla komediu«, »Tey hava roynt við blokkadu«, »Á lagur (sic) hava vit nógv«. Resultatet var entydigt: ingen skillnad gjordes i uttalet mellan *b, d, g* i de främmande orden och *p, t, k* i motsvarande ställning i inhemska ord.

Ett vackert exempel på hur en stor skald i rimflätningen har utnyttjat det fonetiska sammanfallet av fortis och lenis vid intervokala klusiler erbjuder J. H. O. Djurhuus' dikt *Sorgarljóð um kloystrið Averbode, Belgia, ið týndist av eldi í januar 1943*.

Prýðinum Belgialands,
kloystrinum í Averbode,
sendi eg takkar- og sorgarkrans
við norðanfleyri og loti.

Syrgir ecclesia militans
yvir, at oytt er og brotið.

Oh, ógloymandi, halgvígda borg —
— Libanon cedrar nú súsa í sorg —
hvíld og blíðskap eg havi har notið.

— — — — —
 Fagarar sungu teir messurnar
 — í hvítum kápum og koti —
 munkarnir í Averbode.

(Moriendo, Tórshavn 1944)

4. *Danskt -er och färöiskt -er, -ar, -ur, -ari. Färöiska ord på -ur med radikalt r. Suffixet -ari i färöiskan motsvarande danskt -er. Suffixet -ari i färöiskan motsvarande danskt -or. Sammanfattning av -ur och -ari i färöiskan.*

4.1 Vi återvänder nu till rubrikens fråga »Hví hevur nekarin fepur?« och tar denna till utgångspunkt för granskningen av en annan skillnad mellan dansk och färöisk språkstruktur, nämligen den som demonstreras i suffixen; da. *-er* har i färöiskan ersatts dels med *-ari*, dels med *-ur*.

Ett karakteristiskt drag i danskan är, att alla ändelsevokaler har sammanfallit i *e* i inhemska ord i böjningsändelser och i de flesta ordbildningssuffix. I motsats till danskan har i färöiskan inhemska ord aldrig ändelsevokalen *e*. Skriften har *i*, *u* och *a* som fornspråket, och svarabhaktivokalen tecknas *u*. Denna distinktion mellan ändelsevokalerna uppehålls i viss utsträckning även i det talade språket. De danska ändelserna *-e*, *-er*, *-en*, *-et*, *-ene*, *-erne*, *-el* motsvaras i färöiskan av *-i/-u/-a*, *-ir/-ur/-ar/-ari*, *-in* etc.

En följd av den fonetiska reduktionen i ändelser i danskan är att ursprungligen olika ändelser i stor utsträckning har sammanfallit. Om vi bortser från böjningsändelsen och endast håller oss till substantiviska avledningssuffix, kan orden på *-er* i danskan hänföras till i stort sett tre grupper: a) ursprungligt *-er* i huvudsakligen latinska lånord (*magister*, *september* m. fl.); b) ord med radikalt *r*, framför vilket svarabhaktivokal utvecklats (*ager* av *aker*); c) ord med den latinska ändelsen *-arius*, som i danskan uppträder i formen *-er* och tidigt blir produktiv för att bilda nomina agentis, i synnerhet yrkesbe-teckningar (*bogbinder*, *kandestøber*, *bager*).

De färöiska motsvarigheterna till de substantiv, som i danskan har suffixet *-er*, ändas på *-ur*, *-ari*, *-ar* eller *-er*. I färöisk skrift förekommer *-ir* endast som böjningsändelse, inte som avledningssuffix. Ändelsen *-er* finns i månadsnamnen *september*, *oktober*, *november*, *desember*. De utgör en klart avgränsad grupp av ord med fast förankring i skriftbilden. Skrivningar som *oktobur* är dock inte ovanliga, och uttalet skiftar dialektalt mellan [ir] och [ur]. Ändelsen *-er* förekommer annars endast i mindre vanliga främmande ord som *kamfer*. Ändelsen *-ar* möter i några få lånord som *januar*, *februar*, *nummar*, *altar* och *ankar*. Som mera regelbundet ordbildningselement används *-ar* för det tyska suffixet *-er* tillagt ortnamn för att beteckna ursprung. I sammansättningar, där *er* kommer att stå i levissimusstavelse, är detta en regelbunden ljudutveckling. Ex. *Parísarmótin* (FT), *wienarbreyð*; även *pilsnar*.

Ett danskt nominalsuffix *-er* motsvaras dock i de allra flesta fall av ett färöiskt *-ur* eller *-ari* i det gemensamma ordförrådet, och intresset skall i det följande koncentreras till dessa ändelser.

Orden på *-ur* och *-ari* bildar i färöiskan så starka mönstergrupper, att danska lånord på *-er* oftast ansluter sig till en av dessa, då de integreras i färöiskan. Valet mellan *-ur* och *-ari* är framför allt s e m a n t i s k t styrt. För att kunna förklara, varför *neger* i färöiskan blivit *nekar* och inte **nekur* och varför *feber* blivit *fepur* och inte **fepari*, måste vi utreda hur suffixen *-ur* och *-ari* fördelar sig på substantiven i färöiskan.

4.2 Substantiv på *-ur* med radikalt *r* skiljer sig formellt från orden på *-er*, *-ar* och *-ari* därigenom, att vokalen framför *r* kan falla bort vid böjning. Så t. ex. *aldur*, *akur*, *eitur*, dat. *aldri*, *akri*, *eitri*. Däremot *altar*, *ankar*, dat. *altari*, *ankari*.

Orden på *-ur* betecknar sällan levande varelser. FDO upptar ett tiotal, bl. a. *svágur*, *havur*, *otur*, *leiftur*, *royður*. En stor grupp är däremot de som betecknar tillstånd, egenskap, verk-

samhet eller resultatet av den verksamhet som ett motsvarande verb uttrycker. Ibland är substantivet bildat till verbet, t. ex. *bakstur* (*baka*), *vøkstur* (*vaksa*), *róður* (*rógva*), *rakstur* (*reka*), i andra fall är substantivet det primära, t. ex. *offur* (*offra*). Grundbetydelsen är ofta abstrakt med möjlighet till övergång till sakligt konkret (*bakstur*, *vøkstur*).

4.3 Det latinska suffixet *-arius* når tidigt de nordiska språken och uppträder i fornnorska som *-ari* (*-are*). Denna form har behållits i färöiskan.

I färöiskan har suffixet *-ari* blivit mycket produktivt. Den väsentligaste funktionen har varit — och är fortfarande — att bilda nomina agentis till verb, d. v. s. för att bilda substantiv med betydelsen den som utför verbets handling. Ex. *snultari*, *keypari*, *veljari*, *bláðhaldari*. Om verbet betecknar en verksamhet som utövas yrkesmässigt, sker övergång till yrkesbeteckning, varvid sambandet med verbhandlingen blir mindre fast. En *bakari*, *múrari*, *prentari*, *vrakari*, *málari* kallas så, även om han för tillfället inte utövar den verksamhet som givit upphov till yrkesbeteckningen. Många sådana ursprungliga nomina agentis saknar det motsvarande verbet i färöiskan, t. ex. *snikkari*, *skómakari*, *skraddari*. Därmed är förutsättningen given att uppfatta *-ari* som ett suffix för betecknande av yrke utan att något verb ligger till grund.

Efter mönstret av da. *snedker*, *skomager*, *skrædder* etc.: fär. *snikkari*, *skómakari*, *skraddari* etc. substitueras regelbundet da. *-er* med fär. *-ari* vid lån av yrkesbeteckningar, alldeles oberoende av suffixets ursprung i danskan. Så får vi *apotekari*, *elektrikari*, *mekanikari*, *servisuteknikari* m. fl.¹⁰) Ordbildningsmönstret verkar starkt, och efter förebilden *mekaniker*: *mekanikari* får vi *alkoholiker*: *alkoholikari* etc. Därmed har *-ari* blivit det suffix som motsvarar da. *-er* i alla slags personbeteckningar. Ex. *politikari*, *fanatikari*, *kanslari*, *danskari*, *svenskari*, *týskari*, *amerikanari*, *gangstari*, *nekarari*.¹¹)

Användningen av *-ari* är emellertid inte begränsad till att beteckna personer eller ens levande varelser. Ytterligare några synpunkter på suffixets användning skall här ges.

Betydelsen nomen agentis är inte reserverad för personer. Följande substantiv har en mycket tydlig formell och semantisk anknytning till verb: *flúgvári*, *bumbári*, *brennári*, *eyrhakkári*, *gangári*, *faldári*, *deilári*, *kókári*, *skrástívari*, *trolári*, *anári*, *javnári*; härtill kan möjligen läggas *hivári* (da. *hivert*, sv. dial. *hivare!*).

Några djurbeteckningar finns på *-ári* utan verbalt grundord och således utan att det är fråga om nomen agentis: *hemári*, *hummarí*, *ildári*, *tikári*, *pantári*.

Sakliga konkreta på *-ári*, som inte är bildade på verb, är inte talrika. Här kan nämnas som exempel *mortári*, *pílarí*, *jaðári*, *ljóári*, *kjallári*, *leytári*, *lektári* (da. *lægger* »pråm«, ej »lektor«, se nedan!), *embarí*, *banjarí*, *hamári*. I några fall rör det sig om ombildning av äldre suffix med a-vokal i anslutning till den större gruppen på *-ári* (*embarí*, *jaðári*, *hamári*). En särskild grupp bildar kortspelstermerna *hjärtári*, *kleyvári*, *spáðári*, *rútári*. Möjligen är ljud- och formutvecklingen i suffixet att söka i sammansättningar som *kleyvarkongur*, *kleyvarfrúgv*, *kleyvardrongur* etc., som är bildade efter mönster av da. *kløverkonge* etc., varvid *-er-* i trycksvag mellanstavelse som så ofta i färöiskan har återgivits med *-ar-* (jämför *Parísarmótin* ovan). Då sammansättningen så upplösts har en övergång skett till den större gruppen på *-ári*: *kleyvári* etc.

4.4 En grupp av de färöiska orden på *-ári* motsvaras inte i danskan av *-er* utan av *-or*. Dessa ord hör så nära samman med dem som har danskt *-er*, att de bör dras in i undersökningen. Exempel på att danska yrkesbeteckningar på *-or* har ombildast till *-ári* kan man finna i FT: *rektári*, *doktári*, *prokuratári* (!). Härtill kan läggas *professári*, *lektári*, *konditári* och möjligen några till. Däremot numera helst t. ex. *revisor*, *prokurator*. Till denna grupp — de flesta akademiska yrkesbeteckningar — ansluter sig *magistári*.

De vanligaste av de nämnda orden är i äldre färöiska säkerligen *doktári* och *rektári*. Övergången till *-ári* kan förklaras som en kombination av en fonetisk utveckling och system-

tvång. Orden *doktari* och *rektari* har på grund av sin betydelse ofta stått i bestämd form — ett språkbruk, som bl. a. FT vittnar om. I ett givet sammanhang var det i regel fråga om endast en doktor och en rektor. Han omtalades därför vanligen i bestämd form: *doktorin*, *rektorin*. Men ett *-o-* i levissimusstavelse (svagaste tryck) går i färöiskan regelbundet över till *a* (jämför *konditari* nedan, skrivningar som *alkaholikari*, ortnamn som *Haldarsvík* av *Halldórsvík*), vilket ger bestämd form *doktarin*, *rektarin*. Uttalet av ändelsen överensstämmer då helt med t. ex. *bakarin*, *dómarin*, något som säkerligen har underlättat anslutningen till den större gruppen på *-ari*. Vid ett ord som *konditari* kan ett annat ordbildningsmönster ha underlättat övergången. Da. *konditori* blir efter ett mycket regelbundet mönster *konditari* (ev. *kondittari*); jämför *vaskari*, *spinnari*, *bakari*, *reinsari*. Eftersom *bakari*:*bakari*, så även *konditari*:*konditari*.

Ovanliga ord på *-or* i danskan behåller vanligen denna ändelse även då orden används i färöiskan. Telefonbókin 1976 upptar flera *lektor*, däremot ingen *lektari*, en form som också förekommer, bildad i anslutning till *professari* och *dokiari* med olyckligt sammanfall med det folkliga *lektari* för da. *lægter*. Även formerna *doktor*, *rektor*, *professor* används alternativt i färöiskan, så alltid som titel före namnet. Det heter alltså *doktor Jakobsen* eller *Jakobsen doktari*, aldrig *doktari* + namnet, ett vittnesbörd om den stora betydelse rytmen och betoning kan ha för formutvecklingen.

4.5 Skillnaden i betydelse och användning mellan orden på *-ari* och orden på *-ur* framträder särskilt tydligt, om båda ordtyperna kan anknytas till ett gemensamt verb: *rógva* — *røðari* — *røður*; *sigra* — *sigrari* — *sigur*; *smikra* — *smikrari* — *smikur*; *baka* — *bakari* — *bakstur*. Orden på *-ari* betecknar den som utför verbets handling, orden på *-ur* själva verbhandlingen eller resultatet av denna.

Sammanfattande kan sägas om orden på *-ari*, att personbeteckningarna dominerar, antingen de är tillfälligt bildade

nomina agentis, yrkesbeteckningar eller benämningar på personer med viss vana, disposition eller intresse. Sakliga konkreta har ofta, men inte alltid, en aktiv innebörd (verktyg etc.). En viktig semantisk begränsning vid orden på *-ari* är, att de med några få undantag bland nomina agentis aldrig är abstrakta, aldrig betecknar egenskaper och tillstånd, vilket däremot är vanligt vid orden på *-ur*.

Det da. *feber* kan därför av semantiska skäl inte inordnas i den stora gruppen av ord på *-ari* utan måste få ändelsen *-ur* vid sidan av t. ex. *hungur*, *fjáltur*, *klandur*, *heiður*, *myrkeur*.

5. Avslutning.

Därmed skulle rubrikens fråga »Hví hefur nekarin fepur?« ha besvarats. Vi har sett hur en mängd främmande ord via danskan har kommit in i färöiskt språkbruk, först som tillfälliga citator. Vid upprepad användning har de alltmer anpassats till färöisk språkstruktur. Anpassningen till den morfologiska strukturen har bl. a. inneburit, att den danska ändelsen *-er* har bytts ut mot *-ari* eller *-ur* (suffixsubstitution), varvid fördelningen av lånorden på dessa suffix har reglerats av semantiska förhållanden. Fonologiskt har anpassningen bl. a. inneburit, att postvokaliskt enkelt *b*, *d*, *g* — som redan i färödanska har klusilt uttal — har identifierats med fortis i överensstämmelse med färöisk skrift, en fonemidentifikation som har kunnat ske nästan oberoende av de regionala skiftningarna i uttalet av klusilerna, eftersom det i färöiskan inte existerar någon opposition mellan fortis och lenis i denna ställning.

NOTER

- 1) Se Dahlstedt-Bergman-Stähle, Främmande ord i nusvenskan, Stockholm 1969.
- 2) Ord som *ábit* och *ábyrgd* med morfemgräns mellan vokalen och den följande klusilen hör således inte hit. Det är endast inom morfemet, som neutralisation fortis-lenis har inträtt.

- 3) I FT har orden på *-ari* pluraländelsen *-ir* i överensstämmelse med ett språkbruk, som fortfarande är vanligt i tal. Grammatiken föreskriver *-ar*.
- 4) »Feburkost« uppges i DF betyda »egentlig et Stykke Jord, som en tillades paa min Jord at vælte, og bruges sommesteds i Suderøe«. Bakom skrivningen med *b* kan ligga speciellt Suðuroyuttal. För övrigt avviker även enkelteckningen av »e« i första stavelsen från Svabos stavningsprinciper. Belägget, som endast finns i N. Mohrs handskrift, skiljer sig sålunda på flera sätt från Svabos vanliga ortografi och tas här inte upp till diskussion.
- 5) Formen »hundasletu« i 14 S. måste betraktas som tryckfel för »hundasletu«. I färöiska dialekter är sammanfall av ändelserna *-i* och *-u* mycket utbrett, vilket förklarar stavfel av denna typ. Se Hagström, Herðingarveiku sjálvljóðini *i* och *u* í føroyskum máli nú á døgum, Fróðskaparrit 10, Tórshavn 1961.
- 6) Färöiska ord har som regel huvudtryck på första stavelsen, stamstavelsen. Vid lån från andra språk av ord med annan accentuering finns en viss tendens att flytta trycket till första stavelsen. Så t. ex. i *avis, pappír, tubbak*, som i danskan har trycket på andra stavelsen, *avis, papir, tobak*. Denna tendens är dock ingalunda så stark som i isländskan, där första stavelsen alltid har huvudtryck, även i ord som *stúdent, rómantískur*. Färöiskan behåller i motsats härtill vanligen huvudtryck på romanska suffix, som har huvudtryck i danska; fär. *studentur, romantiskur* har alltså trycket på andra stavelsen. En annan olikhet mellan färöisk och isländsk språkstruktur är att den klusilskärpning i lånord, som har framhållits som ett karakteristiskt drag i färöiskan, inte sker i isländskan. De fär. formerna *putur, nekari, tikari, sjokuláta* motsvaras i isl. av *púður, negri, tígrisdýr, súkkulaði*.
- 7) »chokoláta vøur« och »sukurlátapetti« skulle egentligen förutsätta grundformerna »chokoláti« och »sukurláti«. Emellertid bör sammansättningarna snarare uppfattas som stamkomposita, alltså med oböjd grundform. En parallell erbjuder »sodavatn«. Det enkla *soda* böjs alltid *sodu* i oblika kasus, men sammansättningen heter *sodavatn* i avslutning till da. *sodavand*.
- 8) Klusilskärpning inträffar även i konsonantkombination, som inte verkar vokalförkortande. Se Rischels inledning till FDO, s. XVII. Namnet »Abraham« skrivs av Svabo »Aapran« och en liknande form finns i ortnamnet »Ápramsstova«. »Gabriel« i Jörgen-Frantz Jacobsens roman Barbara heter i Chr. Matras' översättning »Gaprial«. Se även Ulf Zachariasen, Fróðskaparrit 16, s. 45 ff.
- 9) Ett fall där skrifttraditionen har verkat särskilt starkt på grund av ordets betydelse och ämnessfär är »Gud«. En växling mellan *d* och *t*

- i skriften är otänkbar. Så skriver redan Svabo *d*, d. v. s. en stavning som enligt hans skriftsystem är en anomali. Den färöiska kyrkobibeln har formen »Guð« (Jákup Dahl), en stavning som skulle förutsätta uttalet [gu:]. Emellertid uttalas alltid klusilen. Victor Danielsen skriver i sin bibelöversättning »Gud«, och Símun av Skarði rimmar — i överensstämmelse med vanligt uttal — *Gud* och *lut* i tredje strofen av nationalsången »Tú alfagra land mítt«.
- 10) En god bild av hur frekvent *-ari* är i yrkesbeteckningar ger den färöiska telefonkatalogen. Telefonverk Føroya Løgtings »telefonbók« 1976 redovisar för Tórshavn 115 olika yrkesbeteckningar på *-ari*. Andra stora grupper är sammansättningar med *-maður* (45), *-stjóri* (14) och *-smiður* (13). Främmande suffix med slutledsbetoning har 54 yrkesbeteckningar, bl. a. *-ør* (15), *-ent* (12), *-ist* (8) och *-graf* (3), de flesta med maskulinändelsen *-ur* tillagd. Några exempel: *sveisari*, *mobilpolstrari*, *instrumentmakari*, *skipari*; *bankamaður*, *heilsølumaður*, *løgreglumaður*; *bilstjóri*, *telefonstjóri*, *bankastjóri*; *húsasmiður*, *bátasmiður*, *ur-smiður*, *skósmiður*; *disponentur*, *politiasistentur*; *navigatøurur*, *entreprenøurur*; *majaristur*, *telefonistur*; *fotografur*, *typografur*.
- 11) Inom färöisk språkvård försöker man begränsa bruket av *-ari*. I listan över nationalitetsord som utgavs av de nordiska språknämnderna 1974, Språk i Norden, upptas ytterst få färöiska ord på *-ari*, trots att dessa är mycket vanliga i talspråket. Det vanligaste alternativet är suffixet *-i*, d. v. s. historiskt sett an-stammar i anslutning till fornspråkligt mönster. Denna ordbildningstyp är i viss mån naturligt produktiv i färöiskan. Några exempel från Språk i Norden: *dani* (vanligt också i talspråket), *svíi* (vid sidan av *svenskari*), *amerikani*, *andorri*, *brasili*, *kanadi*. Även i yrkesbeteckningar med innebörd av nomen agentis föredras ofta *-i* framför *-ari*, särskilt i sammansättningar. Så hellre *ráðgevi* än *ráðgevri*, och FT's *blaðstýrari* har helt fått vika för *blaðstjóri* i de nutida tidningarna.

KALLOR OCH CITERAD LITTERATUR

- Bíblia, tað er halgabók, Keyppannahavn 1961.
 Bíblían, hin heilaga skrift, Tórshavn 1949. (Victor Danielsen övers.).
 Brú, *Heðin*, Lognbra, Tórshavn 1930. 2. útg. Tórshavn 1964.
 Brú, *Heðin*, Flókatroll, Tórshavn 1948.
 Bøðvarsson, *Árni* (red.), Íslenzk orðabók, Reykjavík 1963.
 Dagblaðið, Tórshavn. (Dagbl.).
 Dahlstedt-Bergman-Ståhle, Främmande ord i nusvenskan. Stockholm 1969.
 Djupedal, *Reidar*, Litt om framvoksteren av det færøyske skriftmålet, i: Skriftspråk i utvikling, Tiårsskrift for Norsk Språknemd 1952—1962, utg. av A. Hellevik og E. Lundebey, Oslo 1964.

- Djurhuus, J. H. O.*, Moriendo, Tórshavn 1944.
- Ellingsgaard, Hans J.*, 20 ár til skips. 2. útg., Tórshavn 1964.
- Föringatíðindi, 1890—1906. Offset-prent, Tórshavn 1969. (FT).
- Hagström, Björn*, Herðingarveiku sjálvljóðini *i* og *u* í føroyskum máli nú á dögum, Fróðskaparrit 10, Tórshavn 1961.
- Heinesen, Jens Pauli*, Aldurnar spæla á sandi, Tórshavn 1969.
- Heinesen, William*, Glataðu spælimentinir (De fortabte Spillemænd), översättning av Heðin Brú, Tórshavn 1975.
- Heinesen, William*, Tornid á heimsins enda (Tårnet ved verdens ende), översättning av Hans Thomsen, Tórshavn 1976.
- Heinesen, William*, Himinin brosar. Sögur. Noveller i översättning av Christian Matras, Tórshavn 1976.
- Jacobsen, Jørgen-Frantz*, Barba og harra Pál (Barbara), översättning av Christian Matras, Tórshavn 1972.
- Jacobsen, Jørgen-Frantz*, Dýrmæta lív (Det dyrebare Liv, Jørgen-Frantz Jacobsen i Strejflys af hans Breve, utg. av William Heinesen), översättning av Christian Matras, Tórshavn 1976.
- Jacobsen, M. A. & Chr. Matras*, Føroysk-donsk orðabók, 2. útg., utg. av Chr. Matras, Tórshavn 1961. (FDO).
- Jacobsen, M. A. & Chr. Matras*, Eykabind (Supplement), utg. av J. H. W. Poulsen, Tórshavn 1974. (FDO).
- Jakobsen, Jakob*, Nogle Ord om Færøsk samt et Forslag til en ny færøsk Retskrivning, Dimmalætting 1889, Tórshavn. Omtryckt i Jakobsen, Greinir og ritgerðir, Tórshavn 1957.
- Jakobsen, Jakob*, Færøske folkesagn og æventyr, København 1898—1901.
- Jakobsen, Jakob*, Poul Nolsøe, Lívssøga og irkingar, København og Tórshavn 1912.
- Króki, Jóannes í*, Sandoyarbók I, utg. av Rikard Long, Tórshavn 1968.
- Lenvig, Rólant*, Landalæra 2, Kvívík 1966.
- Matras, Kvæðabók Jógvan Matras*, manuskript vid Fróðskaparsetur Føroya. Ordbog over det danske Sprog, København 1918—1954.
- Ordsamling, handskriven, vid Fróðskaparsetur Føroya, Tórshavn. (OS).
- Patursson, Helena*, Frýðka um búgvíð, Tórshavn 1912.
- Poulsen, Valdemar*, Næstringarnir, Tórshavn 1968.
- Rasmussen, Rasmus*, Plantulæra, Tórshavn 1910.
- Rischel, Jørgen*, Om retskrivningen og udtalen i moderne færøsk, i: Føroysk-donsk orðabók, 2. útg., s. XIII—XXXVI, Tórshavn 1961.
- Ryggi, Mikkjal Dánjalsson á*, Miðvinga søga, Tórshavn 1965. (Förordet daterat 26/3 1940).
14. SEPTEMBER, Tórshavn. (14 S.).
- Skarði, Jóhannes av*, Donsk-føroysk orðabók, Tórshavn 1967. (DFO).
- Smáskriftir »Varðans«, 2. bind, Tórshavn 1919.
- Svabo*, Dictionarium Færoense, Færøsk-dansk-latinsk ordbog, utg. av Chr. Matras, København 1966. (DF).

Svabos færøske visehaandskrifter, Samfund til Udgivelse af gammel nordisk Litteratur, nr 59, utg. av Chr. Matras, København 1939. (SFVH).
 Telefonverk Føroya Løgtings, Telefonbók 1976, Tórshavn.
 Varðin, Føroyskt tíðarskrift, 1921—. Tórshavn.
 Zachariassen, Ulf, Munurin millum Suðuroyarmál og føroyskt annars, Fróðskaparrit 16, Tórshavn 1968.

SUMMARY

The present article is a study of bilingualism and interference. The principal aim is to point out certain structural differences between Danish (Da.) and Faroese (Far.), and to demonstrate how Da. loanwords in Far. are transformed in accordance with the morphological and phonological structure of Far.

Only two types of words are discussed, viz. those with a single plosive after a long stressed vowel or diphthong in the same morpheme in Far., and those with the suffix *-er* in Da. In the headline »Hví hevur nekarin fepur?« (Why has the negro got a fever?) the two types are demonstrated; Da. *neger* and *feber* have been transformed in Far. to *nekari* and *feður*.

In the former part of the article the postvocalic plosives are discussed. Both Da. and Far. have two series of plosives, fortes (p, t, k) and lenes (b, d, g), but the distribution of the plosives differs on an important point in the old common vocabulary of the two languages. Whereas postvocalic Old Norse *p, t, k* are still pronounced as plosives in Far. — e. g. in *grípa, eta aka* — the consonants are weakened in Da., first to lenes — *gribe, æde, age* — and later, as for *d* and *g*, to fricatives, [ð] and [ɣ]. In Far. there is regional variation in the pronunciation of postvocalic plosives. In Vágur, Nólsoy and in large parts of Streymoy and Eysturoy they are clear fortes, in other parts of the islands as a rule voiceless lenes. There is no opposition between fortis and lenis in this position in Far.

A typical case of phonological interference in Faroese Da. (»gøtudanskt«, i. e. »street Danish«) is the pronunciation of postvocalic *d* and *g*. The fricatives [ð] and [ɣ] do not exist in the phonological system of Far., and in Faroese Da. these sounds are identified with the corresponding plosives and pronounced as such. As plosives in this position are spelt *p, t, k* in Far., loanwords with *b, d, g* are in conflict with Far. linguistic structure. There is a strong tendency to integrate loanwords phonetically, morphologically and graphematically. In the article different degrees of integration are discussed and demonstrated.

A characteristic group are *nekari, jekari, leydari, tikari*; Da. *neger, jæger, lejder, tiger* (negro, hunter, ladder, tiger). From older sources — among others Føringatíðindi 1890 and Jakob Jakobsen's biography of

Poul Nolsöe 1912 — we understand that the substitution of the suffix *-ari* for *-er* is the first step in the process of integration. Later lenes plosives have been exchanges for fortes; Da. *neger* — Far. *negari*, later *nekar*.

Other loanwords that are transformed in accordance with Far. are. e. g. *fepur*, *fiþur*, *putur*, *sleta*, *keta*, *káþil*, *tok*; Da. *feber*, *fiber*, *pud(d)er*, *slæde*, *kæde*, *kabel*, *tog* (fever, fiber, powder, sleigh, chain, cable, train).

Some words exchange the plosive but keep foreign stress (on the penultimate): *sjokuláta*, *marmuláta*, *remouláta*; Da. *chokolade*, *marmelade*, *remoulade*. Other words with this stress always keep the Da. spelling of the plosive, e. g. *garderoba* (cloakroom), *fasada*, *blokkada*, *komedia*. Spelling sometimes varies considerably. Thus *sjokuláta* is also written *sjokoláta*, *chokolada* and *sukurláta*. Some words keep the Da. spelling throughout, e. g. *radar*, *grad*, *soda*. In some loanwords the plosives are written as fortes in Dictionarium Færoense by Svabo (1746—1824), whereas modern

Far. has adopted the Da. spelling, e. g. *prædika* (preach), Svabo *preatika*; *edikur* (vinegar), Svabo *Etikur*. There is no difference of pronunciation in Far. between words spelt with fortes plosives and those with lenes.

The latter part of the article deals with the substitution of the suffix *-er* in Da. loanwords. Several old suffixes have merged in Da. *-er*: Lat. *-er*, svarabhakti vowel before *r*, and Lat. *-arius*. The corresponding suffixes in Far. are *-er*, *-ar*, *-ur* and *-ari*. Most Da. loanwords exchange the suffix *-er* for *-ur* or *-ari*, and the interest is focused on words with these suffixes.

The derivational suffix *-ari* has a high frequency in modern Far. and is especially productive in forming nomina agentis. To *keypa* (buy) is formed *keypari*, to *velja* (elect) *veljari* etc. Many nom. ag. denote profession, e. g. *bakari* (baker), *múrari* (mason), *prentari* (printer). Some words which are originally nom. ag., have no corresponding verbs in Far., e. g. *snikkari* (joiner), *skómakari* (shoemaker), *skraddari* (tailor). With such words as models the Da. ending *-er* in names of professions is regularly transformed to *-ari* in Far. loanwords, e. g. *apotekari* (pharmacist), *elektrikari* (electrician), Da. *apotekeer*, *elektriker*. The next step is that the ending *-er* in all Da. words denoting persons be rendered with *-ari* in Far. For Da. *politiker* (politician), *fanatiker* (fanatic), *svensker* (Swede), *gangster*, *neger* we get Far. *politikari*, *fanatikari*, *svenskari*, *gangstari*, *nekar*.

Also the suffix *-or* in Da. is sometimes transformed to *-ari* in loanwords denoting persons; thus Far. *doktari*, *rektari*, *professari* for Da. *doktor*, *rektor*, *professor*.

The suffix *-ari* is not used exclusively for denoting human beings. Other concrete words may also end in *-ari*, e. g. *flúgvári* (airplane) and *trolari* (trawler), which are nomina agentis, and, without corresponding verbs, *píllari* and *kejallari* (cellar).

Unlike words ending in *-ari*, those ending in *-ur* with a radical *r* are often abstract, denoting qualities and conditions, e. g. *hungur* (hunger), *heiður* (honour), *myrkur* (darkness). Consequently the choice between *-ari* and *-ur* for Da. *-er* is principally a semantic one; Da. *neger*, denoting a person, is transformed to *nekari*; Da. *feber*, a condition, is rendered *fepur* in Far.

ÚRTAK

Í greinini verður gjört vart við ávísar strukturellar munir millum danskt og feroyskt, og víst, hvussu dansk lánorð verða broytt í feroyskum. Einans tvey sløg av orðum verða viðgjörð, t. e. 1) tey við einkultum lokljóði aftan á langt sjálvljóð ella tvíljóð, og 2) tey orð, sum í danskum hava eftirfestið *-er*. Dømi um bæði sløginu eru í titlinum »Hví hefur nekarin fepur?«, har *nekari* og *fepur* á feroyskum svara til *neger* og *feber* á danskum.

Í fyrra partinum av greinini verður greitt frá, hví *b*, *d*, *g* eftir langt sjálvljóð í lánorðum verða broytt til *p*, *t*, *k* í feroyskum. Ein eyðkendur bólkur av slíkum orðum er m. a. *nekari*, *jekari*, *leytari*, *tikari* (da. *neger*, *jæger*, *lejder*, *tiger*). Onnur dømi um orð sum hava fingið rótferoyskt snið eru *fepur*, *fiður*, *sleta*, *keta*, *kápil*, *tok* (da. *feber*, *fiber*, *slæde*, *kæde*, *kabel*, *tog*). Í sumnum orðum verður lokljóðið skrivað sum í danskum, til dømis

edikur, *prædika*. Forvitnisligt er, at Svabo skrivaði *Etikur* og *preatika*. Eingin munur er í úttaluni millum *p*, *t*, *k* øðrumegin og *b*, *d*, *g* hinumegin, tá ið lokljóðið stendur eftir langt sjálvljóð.

Í seinna partinum av greinini verður greitt frá, hvussu eftirfestið *-er* í danskum lánorðum verður endurgivið í feroyskum. Tað vanligu er, at *-er* verður skift út og *-ur* ella *-ari* sett inn í staðin.

Eftirfestið *-ari* verður javnan brúkt at mynda nomina agentis, eitt nú *keypari* og *veljari* til sagnorðini *keypa* og *velja*. Hópurin av slíkum orðum eru yrkisnøvn: *bakari*, *múrari*, *prentari* o. s. fr. Summi upprunalig nomina agentis, til dømis *snikkari*, *skómakari*, *skraddari*, hava ikki nakað tilsvareandi sagnorð í feroyskum. Við slíkum orðum sum fyrimynd verður *-er* í danskum yrkisnøvnnum reglubundið endurgivið *-ari* í feroyskum, til dømis *apotekari*, *elektrikari*. Næsta stig er at *-er* verður broytt til *-ari* í øllum orðum, sum merkja persón. Soleiðis fáa vit *nekari*, *svenskari*, *gangstari*, *politikari*, *fanatikari*.

Ólíkt orðunum á *-ari* eru feroysk orð á *-ur* við radikalum *r* ofta abstrakt og merkja eginleika ella stand, til dømis *heiður*, *myrkur*, *hungur*. Valið millum *-ari* og *-ur* fyri danskt *-er* í lánorðum er sostatt treytað av semantiskum umstøðum. Tí má *neger* — ein persónur — á feroyskum verða *nekari*, og *feber* — ein standur — verða flokkað saman við abstraktum orðum við radikalum *r* og broytt til *fepur*.